

1.
1.
2
3
4.
5.
6
7
8

1723.

1. Gabel, Joh. Emilius: ^{origine et} De progressu literarum obligationis.
2. Gabel, Dr. Wilhelmus: De notariis
- 3^a, 6^a Gabel, Joh. Emilius: De convocationibus circulatoribus.
2 Imp. 1723, 1746.
4. Helm, Simon Fridricus: Observationes quaedam juris publici et medi aevi mores.
5. Leyserus, Augustinus: De iniquitate expectantiarum
6. Leyserus, Polycarpus: De primis juris Germanici scriptis inenarrabilis. 3 Imp. 1723, 1732
7. Leyserus, Polycarpus: Cogitata de flore academiarum promovendo in noviter condenda studiorum universitatis ita exhibitae.
- 8^a, 6^a, 1^a Leyserus, Polycarpus: De frustratione cedaveris inspectione in honoribus. 3 Imp. 1723, 1732

1723.

9tes Trinius, Gottlob Sam: Disquisitiones optimae legitimaeque

rationis componendi: Dissidia circa statum religionis

in Germanico imperio excitata. 2 Sumpl. 1750. = 1756

10tes Trinius, Gottlob Samuel: De constituto corporis Evangel.

licei 2 Sumpl. 1723. = 1741.

epic

756

page

UNIVERSITY OF TORONTO
ONLINE LITERARY WORKS
GATIONS
DIVISION OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

1/1
ganz

10

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, possibly a list or index of names and dates.]

1717
1718
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1750

H. iur. 3 num. 3

1723, 6

7

15
DE
PRIMIS
JVRIS GERMA-
NICI SCRIPTI
INCUNABVLIS

P. 19

DISSERIT

ET

AD PRAELECTIONES
IURIDICAS

CONSENTIENTE ILLVSTRI ANTECESSORVM
ORDINE INSTITVENDAS

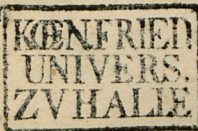
INVITAT

POLYCARPVS LEYSERVS

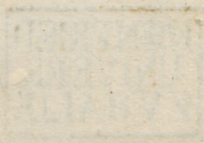
JVR. MED. ET PHILOS. D.
POES. PROF. ORD.

Helmstadt,

Typis PAVLI DIETERICI SCHNORRII
ACAD. TYPOGR.

DE
PRIMIS
IURIS GERMANICIS
SCRIPTIS
INCUNABULIS
DISSERTATIO
AD PRAEFATIONEM
IURIDICAM
COMPOSITA A
OLIV. KETTINGER
JUR. MED. ET PHIL. D.
1788

Tris Civilis prudentia tribus inprimis in-
nititur fundamentis: Naturae, Romano &
Patrio iuri. Omnes fororiorum vinculo iun-
ctae sint oportet. Iudex solo naturae
legibus instructus mallet abrogata omnia
quorum nulla in ratione vestigia depre-
henduntur, non attendens ad facta ho-
minum adeo diversa & irrationalia saepe,
ut pro societatis civilis facie diversae
etiam & primo intuitu absonae leges a
prudenti Legislatore sint condendae. Ius Romanum negligi
nec potest nec debet. Pollet auctoritate publica quam infringere
temere & mutare privati non est. Imo si Iurisconsultorum
veterum Romanorum scripta sine legum vi ad nostra tempora
servata fuissent, esset tamen cur illa legeremus ob variam & re-
conditam in iure decidendi peritiam. Soli tamen Romano Iuri
litantes, Prudentiae Iuris verae ex mutata rerum facie novam
item legum faciem induentis adversantur. Romani itaque Iuris
defectui succurrit Patrium Ius, quod superflua reiiicit, abolenda
abrogat, corrigenda immutat, supplenda addit.

Germania nostra, praeter communia quaedam iura, non
potuit non, pro populorum & iurisdictionum diversitate, vari-
as etiam omni tempore fovere leges. Antiquissimi Germaniae
incolae iure non scripto, legibus paucis, usi fuerunt. Regum Fran-
corum Caroli inprimis Magni aevi scriptura leges exprimeban-
tur.

tur. Unde hodieque Salicae, Saxonum, Baiuoriorum, Alaman-
 norum, Ripuariorum & caeterorum Leges collectae profant. Non
 occupant illae quidem volumina illa, quae Legum & Iurispru-
 dentiae noscendae studio evolvuntur & commendantur. Super-
 sunt autem ex illis legibus in Germaniae variis consuetudinibus
 reliquiae, quae aliqua ratione a Schottelio sunt indicatae, quae-
 que erudite explicari & diiudicari ab eo non possunt, qui non no-
 titia veterum legum est instructus.

Verfatur autem Ius scriptum Germanicum vetus imprimis
 circa delicta coercenda & processus five iudicii formam. De va-
 riis acquirendi modis, de contractibus & testamentis aliisque Ro-
 mani iuris obiectis nihil ibi vel parum. Aliqua tamen Personarum
 erat distinctio. Non commemorabo Ecclesiasticos & Lai-
 cos. Obtinebat praeter hanc inter illos alia quod ad libertatem & sub-
 iectionem, Alii enim erant liberi alii servi, unde MANCIPIO-
 RUM frequens in Legibus Germanorum antiquis iisque scriptis
 mentio. In liberis eminebant adhuc prae reliquis NOBILES.
v. Lex Frisonum tit. 1. §. 2. 4. 10. 12. 14. Tit. 2. §. 2. 4. Tit. 9. §. 5. 6.
Tit. 21. Quod vero HOMINES FRANCI solos indicaverint No-
biles non crediderim cum CAROLO du FRESNE. v. Lex Ripua-
riorum cap. 19. §. 3. Cap. 22. Pippini Regis Capitulare Compendiense an. 757,
cap. 5. Lex Salica tit. 15. c. 2. cap. 3. Caroli M. Capitulare 3. an. 813. A-
quisgrani datum cap. 2. Conf. cap. 16. 18. 19. 48. Nam & alii populi
 RIPVARIi scilicet, BVRGVNDIONES & SALII hominibus pro-
 priis opponuntur. Siquidem Jura hodiernae Nobilitatis Imme-
 diatae Germanicae ab his temporibus arcessere voluerimus, facile
 patet, cui parti adiudicanda veniat praerogativa, de qua disceptant
 Nobiles Immediati & Civitates immediateae. Nobiles enim Com-
 itum Jurisdictioni subiecti non erant, sed a suis Regibus solis
 sententiam expectabant, Civitates vero querelas suas ad Comites
 deferre tenebantur, & ad eorum voluntatem regebantur. De no-
 bilibus dicta colligo ex variis monumentis. *v. Decretio Childeberti*
Regis data circa an. 595. cap. 8. Gregorius Turonensis Histor. lib. 10. c. 5.
Caroli M. Capitulare 1. an. 802. cap. 31. Ejusdem Capitul. 4. an. 803. c. 5.
Ej. capit. 2. an. 813. c. 12. Ludovici Pii Capit. 1. an. 819. Ejusdem Capit.
an. 823. c. 6. 23. Ludovici Pii Capit. 1. an. 819. c. 13. Ejusdem Capit. an.

829. tit. 3. cap. 3. *Capitulare Caroli Calvi apud Carisiacum datum an. 857.*
 cap. 5. 6. *Idem in alio Capitulari ibidem dato cap. 3. Non minus con-*
firmari possunt, quae de Ciuitatibus asserui. v. Gregorius Turonensis
lib. 4. cap. 13. 30. 34. lib. 6. cap. 37. 38. lib. 4. cap. 36. lib. 6. c. 22. lib. 7.
cap. 29. 31. lib. 8. cap. 5. 30. Annales Eginharti anno 806. 822. 824. 828.
Nithardus lib. II. Auctor vitae Ludovici Pii cap. 1. Fredegarius circa fi-
nem Chronici. Chronicon Moisiacense an. 817. secundum Blondellum in
Genealogias Francicae pleniori Assertionem pag. 139. Gregorius Turonensis
lib. 6. Hist. cap. 41. Hinc marus Epistola I. a Io. Busaeco edita cap. 3. Gun-
dobaldus in praefatione ad leges Burgundionum.

Seligemus aliqua veteris Germanici iuris scripti capita. Ter-
 rae hoc iure urentes in *Pagos* erant distributae, quem morem Iu-
 lii etiam Caesaris tempore in Helvetiis obtinuisse constat. *Pagi*
 nomen a voce *Bach* derivat *BEBELIVS*. An satis feliciter dispi-
 ciant alii. Mihi derivatio videtur esse incongrua, cum vox latina
pagus prius fuerit audita quam Germanorum *Bach*. Nec ratio de-
 rivationis ad *pagos* quadrat, quippe qui rivis non terminabantur.
 Germani appellabant olim *pagos Gou* vel *Gauv* quod nollem ab
Au ducere, ratione denominationis ad *pagos* non applicanda, sed
 potius vel a Suecorum & Gothorum veterum *Gio* vel a Graeco
γῶνα, quod utrumque terram notat. Hinc *Hartzgouu*, cuius pars
 forte & *Helmsstadium* fuit, innuit terram *Silvae Herciniae*. *Pag-*
os omnes viginti quatuor villas habuisse recentiorum quorun-
 dam est coniectura, aut sigmentum potius, ex *Geographia* medii
 aevi facile refutabile.

His *pagis* praefecti erant a Regibus Francorum & Imperatoribus
 administrandae iustitiae gratia, iudices ciuiles, *COMITES, Graviões*
 & *Pagenses* dicti. Colligi hoc potest ex *Legis Salicae Tituli LII.*
n. II. ubi mox Iudicis mox Grafonis mentio fit. Hinc vindex cri-
minum Comes habetur in Ludovici Pii Capitulari Ingilnheimen-
si Ann. DCCCXXVI. Tit. IV. & V. Omnium clarissime hoc Co-
mitum officium discitur ex Charta de ducatu, patriiatus, vel comita-
tu, quae in MARCVLEFI Formularum Lib. I. n. VIII. exstat. Hinc
Leges & iura scire tenebantur Comites v. Caroli M. Capitulare III.
anno 803. V. An. 803. cap. 19. I. incerti anni cap. 48. Capitular. lib. 1.
cap. 260. & lib. 6. cap. 290.

Comitibus iudicibus assidebant SCABINI nec a ~~DEU~~ nec a ~~scannum~~, nec a ~~scatere~~, nec a Gallorum *Eschevin*, sed potius a *Schep- pen*, curare, ordinare, ita dicti. Appellantur & RACHINBUR- GII v. *Lex Ripuariorum Tit. 32. §. 2. 3. Tit. 55. Lex Salica tit. 52. §. 2. Tit. 59. §. 1. Tit. 60. §. 1. 2. 4. Pippini Regis Capitula Synodi Vernensis an. 755. cap. 29. Ej. capitulare Metense cap. 9. Append. Formular. Marculfi 1. Form. 4. 6. Non nisi bonae existimationis viris Scabinorum of- ficiu demandabatur v. Caroli M. Capitulare 1. an. 809. cap. 22. ita ut etiam, quibus mortis suppliciu adiudicatum, & a Rege re- missu esset, ab hoc munere excluderentur v. l. c. cap. 28. & 30.*

Conventus Iudicum MALLI vel PLACITI nomine venie- bat v. Ludovici Pii Capitulare Aquisgranense an. 819. cap. 14. Capitu- lare Caroli Calvi Carisiacense an. 873. cap. 12. *Lex Alamannorum c. p. 18. §. 5. cap. 36. §. 3. Lex Salica cap. 41. §. 2. Capitulare Caroli M. an. 803. cap. 29. Ej. Capitulare 6. an. 803. c. 2. & 5. Eiusdem concessio ad petitionem populi an. 803. Ludovici Pii Capitulare an. 828.*

Criminalibus inprimis causis diiudicandis praeerant Comites. Civiles enim, praesertim non magni momenti, *Centenariis & De- curionibus* decidendae relinquebantur.

Homicidium argento redimi poterat apud veteres Germa- nos imo singula fere crimina, quale quid de Cancellaria Apostoli- ca Iureconsultus aliquis in scripto MDXVI. impresso observat aien- s: multa conceduntur & statuuntur causa extorquendi pecunias indirecte. Item passim: *Hae regulae ponuntur ad terrorem pro exbursandis pe- cuniis.*

Ipsi latrones prima vice oculo privabantur secunda naso, tertia demum vita & capite. v. *Capitulare datum in Synodo, cui in- tersuit Bonifacius circa an. 744. cap. 22. Caroli M. Capitulare an. 779.*

Poenae alioqui erant vel corporis vel honoris vel bonorum. In poenis Corpori inflictis fuit flagellatio, quam ipsi Iudices, Sca- bini saltem, videntur administrasse, atque adeo carnificis officium explevisse. v. *Capitulare 2. Caroli M. an. 803. sive Capitula addita ad legem Salicam capit. 10. AMPVTATIONE MANVS puniebantur servi viola- tae diei dominicae rei v. Lex Baiuv. tit. 6. cap. 2. §. 3. inprimis vero periuri v. Caroli M. Capitulare 1. an. 802. cap. 36. Eiusdem Capit. 5. an. 803. cap. 13. Capitulare 2. an. 805. cap. 11. it. eiusdem anni Capitul. 3. cap.*

cap. 13. item eiusdem anni Capit. 4. cap. 11. Cap. an. 808. cap. 4. Capit. 3. an. 813. cap. 30. Ludovici Pii Capitulare 1. an. 819. Aquisgranatum datum cap. 10. Falsarii quoque v. Caroli M. Capitulare 5. an. 803. cap. 13. & monetam adulterantes v. Capitulare datum circa an. 744. cap. 20. & Ludovici Pii Capitulare 1. an. 819. cap. 19. Videtur & AMPUTATIO PEDIS in poenis civilibus fuisse v. Caroli M. Capitulare 3. an. 813. cap. 19. & quod singulare est CASTRATIO v. Lex Ripuariorum cap. 58. leg. 17. Lex Salica cap. 42. leg. 4. Communior in Capitalibus poenis erat CAPITIS amputatio gladio vel securi instituta. Neque tamen profus exulabat VIVICOMBVRIVM. v. lib. 6. Capitular. 384. Honori & existimationi infligebatur poena RELEGATIONIS, qua afficiebantur, qui deprædationibus terras ecclesiasticas divexaverant. v. Caroli M. Capitulare 2. incerti anni cap. 9. item famosorum libellorum auctores. v. Capitulare datum circa an. 744. cap. 13. Conf. Capitular. lib. 7. cap. 200. Huc pertinet EXACTORATIO ab officio, quae per verba Honorem suum perdere, amittere saepius indigitatur v. Caroli M. Capitulare anni 779. cap. 9. Lex Longobard. lib. 3. leg. 7. cap. 1. Item Servitus repetita, qua afficiebantur, qui servae matrimonio iungebantur v. Lex Ripuariorum cap. 58. leg. 15. 16. Lex Salica tit. 14. cap. 11.

BONIS omnibus privabantur Incestuosi v. Lex. Baiuvariorum tit. 6. cap. 1. 2. Item in *Ius saepe vocati*, nec tamen obedientes dicto; v. Lex Salica cap. 59. Sacrilégi etiam, adulteri & alii atrociorum delictorum rei. v. Lib. 6. Capitular. 431. Quodsi Vassallis bona inprimis feudalia adimerentur: Beneficium eos perdere vel amittere dicebant v. Caroli M. Capitulare 2. an. 805. cap. 6. eiusdem anni Capitulare 3. cap. 8. ut & Capitulare 5. cap. 7. Ludovici Pii Capitulare Wormatiense an. 829. tit. 2. cap. 1. & Capitular. lib. 4. cap. 38. In aliquibus, criminibus inprimis laesae Maiestatis, supplicii poenae honorum Confiscatio, quam dicimus, iungebatur.

PECUNIARIAE poenae admodum erant olim frequentes Hinc in Legibus Ripuariorum, Alamannorum, Baiuvariorum & Salica Indices existant vasti delictorum variorum, argenti certa summa redimendorum, Multa pecuniaria a fisco Regio vindicata BANNVM vel BANNVS dicebatur. v. Caroli M. Capitulare anni 779. cap. 9. 19. Eiusdem Capitulatio de partibus Saxoniae an. 789. cap.

16. 25. 26. *Idem in Capitulis additis ad legem Longobardorum an. 801. Eiusdem Capitulare 2. an. 806. cap. 3. Capitulare Pippini Regis Italiae an. 793. cap. 27. Ludovici Pii Capitulare I. an. 819. cap. 9. 17. 18. Eiusdem Capitulare Ingilenheimense an. 826. cap. 1. & sexaginta solidos raro superabat. Hic Bannus, regalis vel Dominicus appellatus, FREDA etiam, FREDVS & FREDVM dicitur. v. Lex Ripuariorum cap. 46. leg. 1. Cap. 70. Lex Alamannorum tit. 4. §. 6. Tit. 32. Lex Bajuvariorum Tit. 1. cap. 7. §. 4. Lex Salica tit. 14. cap. 5. Tit. 26. cap. 9. conf. Lex. Alamannorum cap. 3. §. 3. Tit. 4. Tit. 31. §. 1. Tit. 36. §. 3. Item Capitulare 2. Caroli M. an. 802. cap. 15. & Capitulare 3. an. 813. cap. 16. 17. (eqq. Quamvis fatear etiam duodecim solidorum multam cuius pars comiti aliisque iudicibus cedebat, Fredum appellari, v. Decretio Chlotharii II. Regis data circa an. 595. cap. 12. Lex Ripuariorum cap. 88. Lex. Salica tit. 52. §. 2. Tit. 55. cap. 2. 4. 6. 8. Non habens unde multam solveret, FIDEIVSOREM dabat, quod BANNVM vadare, revvadare dicebatur. v. Ludovicus Pius in Capit. Wormat. an. 829. c. 1. Lex Longob. lib 3. tit. 1. c. 43. conf. Capitulare Caroli Calvi tit 46. cap. 1.*

Auctoritate iudicis in ius vocati BANNITI ad mallum vel BANNITI ad placitum dicti fuerunt. v. Caroli M. Capitulare 3. an. 803. c. 20. Lotharii Imp. Capit. tit 3. c. 3. Non parentes multabantur. v. Lex Alamannorum tit 36. c. 4. Carolus M. Capitulari 4. an. 803. cap. 5. Eiusdem Capitulare 3. an. 813. cap. 38. cap. 41. Ludovici Pii Capit. 1. an. 819. Aquisgranani datum c. 12. Vigebat & species Citationis MANNITIO dicta. v. Lex Salica cap. 47. §. 2. Carolus M. in lege Longob. tit 43. c. 2. Ludovici Pii Capitulare. I. an. 819. c. 12. Caroli Calvi Edictum Pifense cap. 6. Privato vero confilio ita in ius vocans testes adscisciebat, & voluntatem suam vel adversario ipsi vel eius domesticis patefaciebat. v. Lex Salica tit. 1. cap. 3. Iudicio sese non sistens quindecim solidos multae loco pendebat. v. Lex Ripuariorum cap. 22. §. 1. Lex. Salica tit. 1. cap. 1. Repetebatur haec evocatio aliquoties. Quodsi vero septima vice frustra erat instituta, immisso fiebat in bona, ita ut praeter multam cuique Scabinorum XV. auctori vero XLV. solidi inde redundarent. Impedire poterat executionem huiusmodi reus, dummodo hasta armatus portam domus occupasset, eamque ibidem reposuisset. Hoc ta-
men

men factio pollicebatur reus, se Regis sententiae omnem actionem commissurum, & pro causa sua gladio esse decertaturum. v. *Lex Ripuariorum cap. 22 §. 3. 4.*

Ordinarie in iudicio probationes per TESTES fiebant. Eorum numerus ternario plerumque absoluebatur. v. *Lex Baiuvariorum tit. 2. cap. 1. §. 2. Lex Alamann. cap. 42. §. 1. Lex Salica cap. 46. §. 1.* Non admittebantur autem alii ad testimonium ferendum, nisi qui probatae essent fidei & probitatis. v. *Carolus M. in Lege Longob. lib. 2. tit. 51. c. 7. Eiusdem Capit. 2. an. 803. c. 11. Eiusdem Capitulare 3. an. 812. c. 3.* Hinc prius in eorum vitam & famam inquirebatur, quam ad testandum susciperentur. v. *Caroli M. Capit. 2. an. 805. c. 11. & Cap. 3. anni eiusdem c. 13. it. cap. 4. an. eiusd. c. 11.* Et ne sic quidem omni habebantur exceptione maiores, donec iureiurando cavissent. v. *Capitular. lib. 7. cap. 283. Lex Salica Cap. 48. Lex Baiuvariorum tit. 11. cap. 6. §. 1.* Jurabant autem matutino semper tempore, nondum vel pastis vel poti. v. *Caroli M. Capitulare 2. an. 805. c. 11. Conf. capit. 3. an. 805. c. 13. Cap. 4. ann. ejusd. c. 11. Eiusdem Capit. 1. an. 809. c. 16. Eiusd. Capitul. 2. an. 809. c. 6.* Bajocarii non omnes admittebant testes, qui producti erant, ad iurandum, sed unum duntaxat forte selectum. v. *Lex Baiuvariorum tit. 16. c. 5.* Si ab utraque parte iurati starent testes, duello dubium solvebatur, ubi testis victus, perjurus habebatur & amputatione manus puniebatur. Reliqui ex victi partibus multa pecuniaria manum redimebant. v. *capitulare I. Ludovici Pii ann. 819. c. 10. conf. Lex Baiuvariorum tit. 16. c. 5.* Huiusmodi etiam duello dirimebatur lis, ubi nonnisi unus testis reo fuisset obiectus. v. *Lex Baiuvar. Tit. 2. cap. 1. §. 2.* Ubi testes deficiebant reus iureiurando se purgabat, ita tamen ut pro causae magnitudine plures vel pauciores haberet socios iurantes: SACRAMENTALES, CONSACRAMENTALES, IURATORES & CONIVRATORES dictos. v. *Decretio Childeberti Regis data circa annum 595. c. 12. Lex Alamannorum tit. 6. c. 1. §. 6. Tit. 53. Lex Bajuvariorum tit. 1. c. 3. §. 1. 2. 3. Tit. 9. cap. 4. §. 4. Tit. 16. cap. 1. §. 2. Tit. 21. cap. 11. Lex Frisonum tit. 1. c. 1. 2. 3. 4. Tit. 2. c. 1. Conf. Tit. 1. cap. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 14. Tit. 2. c. 1. Tit. 3. c. 1. Tit. 5. c. 5. Tit. 11. c. 2. Tit. 14. c. 1. 2. 3.* Aëtoris Juratores NOMINATI vel DENOMINATI, Reo vero coniurantes ADVOCATI

TI vel ELECTI appellabantur. v. *Pactus Childeberti & Chlotharii Regum circa an. 593. cap. 2. §. Conf. cap. 8. Lex Alamann. cap. 6. §. 2. cap. 24. 28. 30. 53. 76. 77. 89.* Quomodo & quibus ritibus peracta sit huiusmodi iuramentum ex ipsis Legis Alamannorum cap. 6. §. 7. verbis exponam: *Ista sacramenta debent esse iurata, ut illi coniuratores manus suas super capsam ponant; & ille solus, cui causa requiritur, verba tantum dicat, & super omnium manus manum suam ponat, ut sic illi Deus adiuvet, vel illae reliquiae ad illas manus, quas comprehensas habet, ut de illa causa, unde interpellatus est, culpabilis non sit.* CAPSAM, cuius lex mentionem facit, esse Sanctarum Reliquiarum conditorium & receptaculum non ignorare possunt in medii aevi scriptoribus versati. CAPELLA etiam eiusmodi capsula salutatur. v. *Marculfus Formul. lib. 1. num. 38.* De caetero constat iuramentum in templis saepe fuisse praestitum. v. *Caroli M. Capitulare 4. anno 803. cap. 57. Conf. Capitulare incerti anni, datum in synodo, cui Bonifacius interfuit, circa annum 744.*

COMMUNIOR VERITATEM ERUENDI METHODUS ERAT OPE IUDICIORVM DEI. Hinc DVELLIS fiebantur controversiae v. *Lex Alemannor. c. 44. §. 1. cap. 56. §. 1. cap. 84.* quae in campis fiebant. v. *Lex Friforum Tit. II. Tit. 14. cap. 4.* Unde CAMPVS saepe pro Duello usurpatur v. *Caroli M. Capitulare 4. an. 803. c. 6. Charta divisionis regni Francorum inter filios Caroli M. an. 806. c. 14. Lex Anglorum & Weynorum tit. 7. cap. 4. 6. Tit. 14. & CAMPIO, unde Germanis hodieque Kampf, pro dimicante eiusmodi. v. Lex Baiuvariorum Tit. 2. cap. 12. Tit. 8. cap. 2. §. 6. Tit. 9. cap. 4. §. 4. Tit. 11. cap. 5. cap. 6. §. 1. Tit. 12. cap. 8. Cap. 9. §. 2. Tit. 15. cap. 11. §. 2. Tit. 16. cap. 2. 5. Liebat autem alium in suum locum substituere, five CAMPIONEM PRO SE DARE. v. *Lex Longob. lib. 1. tit. 10. cap. 3. Lib. 2. tit. 55. cap. 39.* qui interdum aere ad hoc negotium sollicitabatur. v. *lex Friforum tit. 14. cap. 4.* Arma quibus dimicantes se invicem petebant, seque tutabantur, BACVLVS erant & SCVTVM. v. *Caroli M. capitulare 4. an. 803. cap. 3. capitulare I. Ludovici Pii an. 819. c. 10. capitular. lib. 4. cap. 29. conf. Leg. Longob. lib. 1. tit. 25. cap. 76. lib. 2. tit. 51. c. 10.* quamvis alia etiam arma postea fuisse adhibita constet. Alia exploratione, mediante scilicet AQUA, incusationis veritatem aut falsitatem, eruere satagebant. Instituebatur vel*

FRIGIDA aqua vel CALIDA. Quod ad FRIGIDAM, projiciantur in eam accusati, atque ex supernatione fontes iudicantur. Ea tamen probatio reicitur a Legibus sapius v. *Ludovici Pii Capitulare Wormatiense an. 829. tit. 2. cap. 12. lib. 2. Legum Longobardicar. tit. 55. c. 31. & in Additione 4. Capitular. c. 113.* Ab hac diversum erat iudicium per aquam FERVIDAM, v. *Lex Frisonum Tit. 3. cap. 6. Tit. 14. cap. 3.* cui brachium immittebant accusati, & nisi salvam retraherent criminis rei habebantur. v. *Speculum Saxonicum art. 39. & Formulam consecrationis ejusmodi aquae.* Et quoniam in aeneo vase igni super imposito bulliebat aqua, loquendi formulae exortae: AD AENĒVM MALLARE, ADMALLARE, vel provocare, AD AENĒVM FIDEM FACERE. v. *Paſtus Childberti & Chlotharii Regum an. 593. cap. 4. Lex Salica cap. 55. §. 1. 7.* Huiusmodi inquisitioni tamen SERVI potissimum videntur fuisse expositi. v. *Lex Ripuariorum cap. 30. §. 1. Carolus M. in Append. Capit. lib. 4. cap. 34. Ludovici Pii Capitulare I. an. 829. cap. 1. Eiusdem Capit. Wormatiense an. 829. tit. 3. cap. 1. Lex Frisonum tit. 3. c. 4. Lex Longobard. lib. 1. tit. 33. cap. 1.*

Interim haec probatio potius ad igneas quam aqueas est referenda. Ab IGNE enim alia quoque ratione decisionem expectabant. Hinc Ferrum Candens tangebatur, imo Vomeres, quae probatio EXAMEN VOMERVM IGNITORVM dicebatur v. *Lex Angliorum & Werinorum tit. 14. Caroli M. Capitulare 2. an. 803. c. 5. ubi: Si negaverit se illum occidisse, ad novem vomeres ignitos iudicio Dei examinandus accedat.*

Ad iudicia huiusmodi extraordinaria, veritatis expiscandae gratia inuenta, pertinet etiam iudicium CRUCIS v. *Capitulare Pippini Regis data apud Vermeriam circa an. 752. c. 17. ubi: Si qua mulier se reclamaverit quod vir suus numquam cum ea mansisset, exeant inde ad crucem, & si verum fuerit, separentur, & illa faciat quod vult. Caroli M. Capitulare anni 779. cap. 10. ubi: De eo qui perjurium fecerit, nullam redemptionem det, nisi manum perdat. Quodsi accusator contendere voluerit de ipso perjurio, stent ad crucem. Et si iurator vicerit, legem suam accusator emendet. Eiusdem Capitulare 4. an. 803. cap. 3. ubi: Si ille qui causam quaerit, duodecim hominum sacramenta recipere noluerit, aut cruce aut scuto & fuste contra eum decertet. item cap. 6. ubi: Si auctor venerit, & rem intertiam recipere noluerit, campo vel cruce contendat.*

Eiusdem Capituli, 1. an. 806. cap. 14. ubi: Si causa vel intentio sine controuersa talis inter partes propter terminos aut confinia regnorum orta fuerit quae hominum testimonio declarari vel definiri non possit, tunc volumus ut ad declarationem rei dubiae, iudicio crucis, Dei voluntas & rerum veritas inquiratur, nec unquam pro tali causa cuiuslibet generis pugna vel campus ad examinationem iudicetur. Charta diuisionis Imperii inter Pippinum, Ludovicum & Carolum filios Caroli M. Imperatoris data Aquisgrani an. 837. cap. 10. ubi: Si causa vel intentio & controuersia talis inter partes propter terminos aut confinia regnorum orta fuerit quae hominum testimonio declarari vel definiri non possit, tunc volumus ut ad declarationem rei dubiae vexillo crucis Dei voluntas & rerum veritas inquiratur ne unquam pro tali causa cuiuslibet generis pugna vel campus ad exterminationem iudicetur. Append. 2. lib. 4. Capitul. 34. ubi: Si aliquis Saxo hominem comprehenderit absque furto aut absque sua propria aliqua re, dicens quod illi habeat damnum factum, & hoc contendere voluerit in iudicio aut in campo aut ad crucem, licentiam habeat. postea abrogatum. v. Ludouici Pii Capitulare Aquisgranense an. 816. cap. 27. ubi: Sancitum est nullus deinceps quamlibet examinationem crucis facere praesumat; ne quae Christi passione glorificata est, cuiuslibet temeritate contempni habeatur. Quibus vero ceremoniis peractum fuerit hoc iudicium definiri exacte satis non potest.

SORTE etiam dirimebant lites. v. Pactus Childeberti & Chlotarii Regum cap. 5. 6. 8. Decretio Chlotarii II. Regis data circa an. 595. cap. 6. 7. 8. Lex Ripuaria cap. 31 §. 5. Singularis erat fortitio, duobus ligneis instituta frustulis, quorum vnum cruce notatum si comprehenderetur innocentem declarabat homicidii reum. v. Lex Frisonum Tit. 14. c. 1. 2.

*Quamvis vero hae explorationes Fanaticae potius dicendae sint, quam Christianae, irrationalesque magis, quam ex prudentia legislatoria petitae, nihilominus IUDICIORVM DEI nomine gaudebant, fidemque eis derogantes in impietatis suspicionem adduci facile poterant. v. Caroli M. Capitulare 1. an. 809. Aquis palatii datum cap. 20. ubi: *Vi omnes iudicio dei credant absque dubitatione. Conf. cap. 28. Lex Baiuvariorum Tit. 2. cap. 1. §. 2. ubi: Si unus fuerit testis, & ille aliter negauerit, tunc Dei accipiant iudicium, exeant in campo; Et cui Deus dederit victoriam, illi credatur. Tit. 17. cap. 2. Caroli**

roli M. Capitulare Francofordiense an. 794. cap. 7. ubi: Desinitum est etiam ab eodem Domino Rege siue a Sancta synodo ut Petrus Episcopus confestans coram Deo & angelis eius iuraret cum duobus aut tribus, sicut sacrationem suscepit, aut certe cum suo Archiepiscopo, quod ille in mortem Regis siue in regnum eius non consiliaffet, nec ei infidelis fuisset. Qui Episcopus, dum cum quibus iuraret non inuenisset, elegit sibi ipse ut sius homo ad Dei iudicium iret, & ille testaretur absque reliquiis & absque sanctis euangelis, solummodo coram Deo, quod ille innocens exinde esset, & secundum eius innocentiam Deus adiuuaret illum suum hominem, qui ad illud iudicium exiturus erat. Et exiit tamen eius homo ad iudicium Dei, neque per Regis ordinationem, neque per sanctae synodi censuram, sed spontanea voluntate. Qui etiam a Domino liberatus, idoneus exiit. Clementia tamen Regis nostri praefato Episcopo gratiam suam contulit, & pristinis honoribus eum ditauit, nec passus eum esse sine honore quem prospexit de composito crimine nihil male meruisse. Conf. Eiusd. Capitulare 3. an. 813. Aquisgrani in generali populi conuentu dato cap. 46.

ADMINISTRATIO IUSTITIAE nullis ambagibus videtur fuisse obnoxia. Prohibebantur enim seuerè iudices, ne causarum decisiones in longum tempus protraherent. v. Capitular. lib. 3. cap. 53. ubi: Ut nullus quilibet Missus noster, neque Comes, neque Iudex, aut Scabineus cuiuslibet iustitiam dilatare praesumat, si statim adimpleta potuerit esse secundum rellitudinem, neque praemia pro hoc a quolibet homine per aliquod ingenium malum praesumat accipere. Conf. Leg. Longob. tit. 52. cap. 14.

SENTENTIA valida non erat nisi quae legibus scriptis esset conformis: v. Caroli M. Capitulare I. an. 802. cap. 26. ubi: Ut iudices secundum scriptam legem iuste iudicent, non secundum arbitrium suum. Ludovici Pii Capitulare Wormatiense an. 829. tit. 6. cap. 2. Marculfus Formular. lib. 1. num. 8. in charta de comitatu. Idem lib. 1. num. 37. conf. Appendic. Formul. Marculsi num. 38. Vbi autem leges nihil definebant, ex aequo & bono iudicabatur. v. Capitular. lib. 7. 451. IVDIX corruptioni obnoxius seuerè, imo capite, puniebatur v. Lex Ripuariorum cap. 88. ubi: Iubemus ut nullus optimatum, maior domus, domesticus, Comes, Grafio, Cancellarius, vel quibuslibet gradibus sublimatus, in provincia Ripuaria in iudicio residens, munera ad iudici-

um peruertendum non recipiat. Quodsi quis in hoc deprehensus fuerit, de vita componat. *Caroli M. Capitulario de partibus Saxoniae cap. 28. Eiusd. Capitulario Aquisgran. an. 789. cap. 61. Capitulario I. an. 813. cap. 10. Capitular. lib. 4. cap. 64.*

Non tamen in sententia Comitum vel Iudicum acquiescebant semper partes, sed libertate APPELLANDI ad Regem fruebantur, v. *Caroli M. Capitulario 4. an. 806. cap. 7.* quae termino artis eo tempore RECLAMATIO dicebatur v. *Pippini Regis Capitulario datum in Synodo Vernensi an. 855. cap. 30. Eiusdem Capitulario Metense cap. 10. Caroli M. Capitulario de partibus Saxoniae cap. 26. ubi: Ut nulli hominum contradicere viam ad nos veniendo pro iustitia reclamandi aliquis praesumat. Et si aliquis hoc facere conauerit, nostrum bannum persoluat. Idem in Epist. 1. ad offam Regem Merciorum. Eiusdem Capitular. I. an. 802. cap. 1. Capitular. Lib. 3. cap. 7. ubi: De clamoribus vel causidicis qui nec iudicium Scabineorum acquiescere nec blasphemare volunt antiqua consuetudo seruetur, id est, ut in custodia recludantur donec unum e duobus faciant. Et si ad palatium pro hac re clamauerint, & literas detulerint, non quidem eis credatur, nec tamen in carcere ponantur; Sed cum custodia & cum ipsis literis pariter ad palatium nostrum remittantur, ut ibi discutiantur sicut dignum est. lib. 6. c. 274. Ludovici Pii Capitulario an. 829. tit. 2. cap. 14. Caroli Calvi Capitulario Carisfacense an. 856. Eiusdem Edictum Piffense an. 864. cap. 23. Eiusdem Capitulario datum apud Tuscacum an. 865. Eiusdem Capit. Piffense an. 869. c. 7. In eiusdem adnunciatione c. 2. Form. Bignoniana 18. Item BLASPHEMATIO v. *Caroli M. Capitulario 2. an. 805. cap. 8. Capitular. 3. eiusd. anni c. 10. Cap. 4. Eiusd. ann. c. 8.* Extraordinarii etiam Iudices, & quasi Visitatores temporarii MISSI dicti, constituebantur, qui de ratione administratae a Comitibus iustitiae dispiciebant. v. *Caroli M. Capitulario I. an. 802. dat. Missis domin. cap. 1. Ludovici Pii Capitulario an. 823. cap. 12. & 26. Item in Capitular. an. 828.* Dicebantur procul dubio a Missione v. *Caroli M. Capitulario de villis suis Cap. 27.* Hi, quoniam a summis Imperantibus alegebantur, nonnunquam appelluntur MISSI DOMINICI v. *Caroli M. Capitular. 4. an. 803. cap. 7. Eiusdem Capitulario de causis regni Italiae datum circa an. 793. cap. 5. Eiusdem Capitulario 3. an. 813. cap. 7. Capitular. Lib. 3. cap. 64. Ap-**

pendix form. Marculfi 9. Caroli M. Capitul. Saxonum datum Aquisgrani an. 797. cap. 7. item MISSI REGII; v. Caroli Calvi Synodus Pistenfis an. 862. cap. 4. & cap. 25, vel MISSI REGALES; v. Capitulare Saxonum dat. Aquisgrani an. 797. cap. 4. aut MISSI IMPERIALES; v. Caroli M. Capitulare I. an. 810. cap. 2. &, quia ex Aula Regia ablegabantur, MISSI PALATII; v. Imp. Ludovicus Capit. 5. an. 819. cap. 1. nec non MISSI DE PALATIO v. Caroli M. Capit. 4. incerti anni c. 13. Marculfus Formular. Lib. 1. n. 20. Magnae erant hi Missi auctoritatis, & honorifice ubique suscipiebantur, aut saltem ex Dominorum suorum voluntate suscipi debebant. v. Caroli M. Capitulare I. incerti anni cap. 53. Charta divisionis Imperii inter Lotharium, Pippinum & Ludovicum filios Ludovici Pii Imp. cap. 8. Ludovici Pii Capitulare an. 823. cap. 11. 16. Conf. Caroli M. Capitul. I. an. 802. cap. 28. Ita ut etiam hospitio fruenterentur convictu, vectura, & aliis necessariis commoditatibus, nulla soluta pecunia. v. Caroli M. Capitulare I. an. 809. cap. 35. & Capit. 2. dicti anni c. 15. de Villis suis c. 27. DISPENSAM vocabant hoc quicquid Missis hanc in rem erogabant. v. Ludovici Pii Capitul. 5. an. 819. c. 29. Capitul. Caroli Calvi datum apud Tustiacum an. 865. c. 16. Item CONIECTVM v. Ludovici Pii Capitulare 5. an. 819. c. 26. Capitul. Wormatiense an. 829. tit. 5. c. 1. In posterius allegato Capitulari totius victus ratio sigillatim exponitur. Inde ergo deprompta verba tota adscribam: Volumus ut talem coniectum Missi nostri accipiant, quando per missaticum suum perrexerint, hoc est ut unusquisque accipiat panes quadraginta, friskingas duas, porcellum aut agnum unum, pullos quatuor, ova viginti, de vino Sextarius novem, de cervisa modios duos, de annona modios nos. Non enim ab arbitrio Missorum eiusmodi eroganda pendeabant, sed a Regum voluntate, certis literis TRACTORIIIS declarata & comprehensa v. Caroli M. Capitul. an. 819. cap. 16. Ludovici Pii Capitul. 5. an. 819. cap. 26. Caroli Calvi Capitulare datum apud Tustiacum an. 865. cap. 16. Formula eiusmodi TRACTORIAE legitur in Marculfiana Collectione Lib. 1. Form. XI. Scopus huius Missionis in primis iustitiae administratio & emendatio fuit v. Capit. Caroli Calvi tit. 9. cap. 7. tit. 45. c. 2. Hinc dicuntur missi ad IUSTITIAS FACIENDAS, v. Caroli M. Capit. 4. an. 806. cap. 18. Ej. Cap. 4. an. 803. cap. 7. Ludovici Pii Capit. 5. an. 819. Caroli Calvi Capitul. apud Valentianam

in *Annuntiatione Domni Lotharii cap. 4. apud Tuscicum an 865. cap. 12.*
 ad *IUSTITIAM EXEQVENDAM; v. Caroli M. Capit. 1. an. 802.*
 item ad *RECTAS IUSTITIAS TERMINANDAS. v. Judicium*
Missorum pro Daniele Archiepiscopo Narbonensi adversus Milonem Comi-
tem an. 783. Adeoque quae secus admitta erant emendabant &
 corrigebant. *v. Caroli M. Praefatio Capitularis Aquisgranensis an. 789.*
Eiusdem Capitulare 2. ann. 802. cap. 23. Eiusdem Capitulare 3. an.
812. cap. 9. Eiusdem Capitulare 1. incerti anni cap. 59. Ludovici
Pii Capitulare 5. ann. 819. cap. 13. Eiusdem Cap. ann. 823. c. 26. 28.
Eiusdem capitul. ann. 828. in Epistola quae generaliter populo Dei est le-
genda. Inprimis vero pauperibus viduis & pupillis subveniebant.
v. Caroli M. Capitulare 1. an. 802. cap. 1. Eiusdem Capitul. 4. an. 805. sive
Capitula data Iesse Episcopo Ambianensi Misso Dominico cap. 3. Eiusdem cap. 1.
incerti anni c. 59. circa quas personas singularis fuit olim legibus
stabilita cura. v. Caroli M. Capitulare Bajuvariorum datum an. 788.
cap. 2. & Capitulare 2. an. 806. c. 2. Eiusdem Capitulare Saxonum an.
797. c. 1. Eiusdem Capitula ad dicta ad legem Longobardor. an. 801.
cap. 2. Capitulare 1. an. 802. cap. 5. 14. Eiusdem capit. 4. an. 806. c. 8.
Ludovici Pii Capitulare 5. an. 819. c. 3. Eiusd. capit. 6. an. 819. c. 7.
Eiusd. Capit. an. 823. c. 6. Eiusdem Capitul. Wormat. an. 829. Tit. 2. c.
14. Marculfus Formul. Lib. 1. n. 8. Itaque Missi eo fere officio fun-
gebantur in Provinciis, quibus COMITES PALATII in Aula Re-
gia v. Caroli M. Capitulare 3. an. 812. cap. 2.

Plura hanc in rem hac vice proferre nolo, nec quae ex ve-
 teri illo Germanorum iure scripto hodie supersint reliquiae discu-
 tere. Praelectiones Iuridicae, quas consentiente *ILLVSTRI*
IVRICONSVLTORVM ORDINE faventibus *COMMITONI-*
BVS OPTIMIS instituere animus est, uberiorem ostendent in ta-
 lia inquirendi campum. Normam dicendorum habebimus *IV-*
STINIANI IMPERATORIS nomen in frontispicio gerens
IVRIS CIVILIS COMPENDIVM, vulgo *INSTITV-*
TIONES κατ' ἐξοχήν dictum. Horam octavam matutinam stu-
 dio huic dicavimus. Quibus itaque congruum videbitur, audi-
 endo laboribus his manus ferre adiutrices, eos quibus decet studio &
 affectu rogo, ut dicta hora adesse ne graventur, Helmaestadii
 d. xiv. Octobr. MDCXXXIII,

ULB Halle
003 339 807

3

TA-OL

H. iur. 3 num. 3

1723, 6

7/

15

DE
PRIMIS
JVRIS GERMA-
NICI SCRIPTI
INCVNABVLIS

DISSERIT

ET

AD PRAELECTIONES
IVRIDICAS

CONSENTIENTE ILLVSTRI ANTECESSORVM
ORDINE INSTITVENDAS
INVITAT

POLYCARPVVS LEYSERVS

JVR. MED. ET PHILOS. D.
POES. PROF. ORD.

Helmstadt,

Typis PAVLI DIETERICI SCHNORRI
ACAD. TYPOGR.

